

DE KRACHT VAN KLEIN

NABIJHEID 7% KIESGERECHTIGDEN
1,1 MILJOEN INWONERS
EERLIJKE GEMEENTEFINANCIËN
LOKALE BENADERING/OVERHEID
TALENTONTWIKKELING **WENDBAAR**
AANTREKKELIJK WERKGEVERSCHAAP
INNOVATIE EN LEERTRAJECTEN
ONMISBAAR KENNISUITWISSELING
14% VAN DE OPPERVLAKTE
VAN HEEL NEDERLAND
BELEIDSVRIJHEID **SAMENWERKING**
23% VAN ALLE GEMEENTEN
GROTER DAN AMSTERDAM
VOLWAARDIG PARTNERSCHAP
BESTUURLIJKE INNOVATIE

DE KRACHT VAN KLEIN

De K80 – “De Kracht van Klein”

In dit position paper stelt het platform voor kleine gemeenten zich voor. We zijn een volwaardig partner in bestuurlijk Nederland en betogen onze meerwaarde. Wij identificeren ons met de 5 kernpunten:

1. **NABIJHEID:** kleine gemeenten staan bestuurlijk en ambtelijk dicht bij hun inwoners. We weten wat er leeft en spelen daar op in. De menselijke maat is ons vertrekpunt.
2. **WENDBAAR:** kleine organisatie vergemakkelijkt integraal werken, korte lijnen tussen bestuur en organisatie.
3. **ONMISBAAR:** om de brede welvaart in het landelijk gebied te versterken, maar ook als proeftuin om (sociale) innovaties op kleine schaal te testen. Tevens zijn we een kweekvijver voor ambtelijk en bestuurlijk talent.
4. **SAMENWERKING:** tussen kleine gemeenten om kennis te delen, maar ook tussen de kleine gemeente en de gemeenschap.
5. **VOLWAARDIG PARTNER:** K80 is een volwaardig gesprekspartner voor het rijk, provincies en andere netwerken. Volwaardig betekent ook voldoende financiële middelen en beleidsvrijheid om onze taken uit te voeren

Aanleiding

Halverwege 2020 sijpelden er in het land verontrustende signalen door over de herijking van het gemeentefonds. De eerste berichten over met name de sociaal domein-gelden leken een onevenredig negatief effect te hebben op kleinere gemeenten. De zorgen over oneerlijke en steeds kleiner wordende financiën waren de aanleiding voor een grote groep kleine gemeenten om samen in actie te komen. De K80 werd geboren. Aangevoerd door een bestuurlijke kopgroep bestaande uit de gemeenten Alphen-Chaam, Beesel, Enkhuizen, Olst-Wijhe en Rozendaal eerst ingezet op het gezamenlijk inwinnen en ontginnen van informatie. Vervolgens was het tijd voor gezamenlijke actie, onder meer met het indienen van een breed gedragen motie bij de Algemene Ledenvergadering van de VNG in september 2020.

Inmiddels is duidelijk dat we als K80 een unieke kleur toevoegen aan het brede palet die onze bestuurlijke inrichting van Nederland rijk is. Het gaat om de manier waarop we ons als kleine gemeenten bij uitstek organiseren rondom de grote opgaven van deze tijd: vanuit nabijheid, wendbaar en gericht op een integrale aanpak.

De K80 – klein en krachtig!

De krachtige kleine 83 gemeenten – de K80 – willen een platform vormen dat 1,15 miljoen Nederlanders vertegenwoordigt, 6,8% van de kiesgerechtigden. We bestaan uit dorpen, gehuchten en steden en vormen Nederland in het klein: divers van West-Friesland tot Salland, van de Veluwe tot Limburg.

We zien in dit tijdperk van bestuurlijke innovatie een zeer belangrijke rol weggelegd voor kleinere gemeenten. Wij werken vanuit *nabijheid (buiten is binnen)*, wij kennen de burger als geen ander en (minstens zo belangrijk) de burger kent ons en weet ons te vinden. Het feit dat we klein zijn maakt ons ook wendbaarder dan grotere, vaak complexere organisaties.

In een tijd waar de maatschappij steeds kritischer wordt, onderlinge vervreemding en vervreemding van de politiek ontstaat én steeds meer complexe vraagstukken zich manifesteren zien wij een belangrijke rol voor kleinere overheidsorganisaties weggelegd.

Als kleine gemeenten omvatten wij 14% van de totale oppervlakte van Nederland. De landbouw en daarmee voedselvoorziening voor een groot gedeelte van het land wordt in onze gemeenten voorzien. Dat brengt bijvoorbeeld complexe vragen met zich mee zoals de stikstofproblematiek. Tegelijkertijd ontvangen wij dezelfde WMO vraagstukken als andere gemeenten en verlangen onze inwoners een dienstverleningsniveau wat zich kan meten met grote profit-organisaties.

DE KRACHT

VAN KLEIN

Dit vraagt expertise, wendbaarheid, samenwerking en samenhang. Wij doen het samen met onze inwoners(collectieven), partners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Dat maakt ons een samenwerkingspartner in plaats van enkel een subsidie- of vergunningverstrekker. Als kleinere gemeenten zijn we daarmee de toekomst van het overheidswerk!

Steen en Groen – Dorp en Wijk – Stad en regio

Het Koninkrijk der Nederlanden heeft een rijke geschiedenis van o.a. tolerantie, pluriformiteit en openheid. Ook de dorpsgemeenschappen en kleine gemeenten doen een beroep op deze waarden. Onze eigenheid en onze identiteit maken deel uit de Nederlandse identiteit. De kleine gemeenten verdienen daarom koestering als uiting van onze nationale waarden. Net als in ieder huis van Nederland kent ook het huis van Thorbecke, naar onze mening, verschillende kamers met verschillende groten. Koester dit en verstevig onze positie en daarmee onze lokale gemeenschap.

En daar waar we graag gebruik maken van de stedelijke voorzieningen, gebruiken de stedelingen meer en meer onze rust en ruimte om te wandelen, te fietsen, te recreëren, te wonen en soms zelfs een innovatieve bijdrage te leveren aan stedelijke problemen (bijvoorbeeld het aanbod van boeren in oplossing stikstofprobleem haven Rotterdam). Zeker nu in deze nieuwe tijd, na corona, wordt het belang van kleinschaligheid, ruimte en groen herontdekt. De trek van de stad naar de regio is begonnen.

Onze gemeenschappen vormen ons DNA, die van de kleine gemeenten. Dit DNA, dit perspectief zou door het Kabinet en andere overheidspartners beter benut moeten worden. De behoefte aan een nabije overheid, die in staat is rechtvaardig en op maat zijn burgers te bedienen, wordt steeds groter. De recente crises onderstrepen dit. Wij werken vanuit vertrouwen in plaats van wantrouwen. Dat is in minder anonieme (dorps-)gemeenschap eenvoudiger te bereiken doordat mensen elkaar en daarmee ook hun overheid kennen. Het louter focussen op bedrijfsmatige principes gaat onze inwoners onvoldoende helpen, een lokale benadering wel. Onze inwoners kunnen ook rekenen op hun lokale overheid, wij zijn deel van deze gemeenschap. Het CPB constateerde in 2014 al dat de opkomst bij verkiezingen in kleine gemeenten het hoogst is, met name bij gemeenteraadsverkiezingen. Dit is een grote democratische legitimiteit.

De tijd van sturen op cijfers en excessieve verantwoording lijkt voorbij. Het is goed om de dienstverlening aan onze burgers efficiënt te organiseren, maar dat is niet voldoende om resultaten te bereiken. Wil je als (lokale) overheid in onze gemeenschap effectief zijn dan is een lokale en nabije aanpak noodzakelijk. Wij vragen daarom om een investering in kleine gemeenten en gemeenschappen en om meer (beleids-)ruimte om een nabije overheid voor de toekomst te behouden en te bestendigen.

Van bestuurlijke inrichting naar bestuurlijke innovatie

We zien dat schaalvergroting als leidende principe voor bestuurlijke inrichting zijn langste tijd heeft gehad. Waar het de meer complexere vraagstukken betreft zien we dat natuurlijke samenwerkingen in regionaal verband ontstaan. Als K80 zien we vooral de maatschappelijke meerwaarde van de enorme verscheidenheid in schaalgrootte als het antwoord voor die gemeenschappelijke opgaven. Immers, met die enorme verscheidenheid aan kleuren in het bestuurlijke palet ontstaat de potentie om een meer optimaal klimaat te ontwikkelen van bestuurlijke innovatie, vanuit nabijheid en samenhang. Gezamenlijk oogmerk daarbij is beter zicht op het maatschappelijk effecten en een betere/directere legitimatie van onze aanpakken. De recente crises legitimeren dit standpunt. Goed lokaal bestuur, liefst zo lokaal mogelijk, is daarbij zowel onontbeerlijk, alsook een deel van de te leggen puzzel.

Waar staan we?

Tot dusver de potentie; we zijn krachtig als het gaat om nabijheid en kenbaarheid, wendbaarheid en samenhang. Maar hoe doen we het? We onderschrijven enerzijds deze kracht van ons als kleine gemeenten, maar we zien ook dat juist op die punten

DE KRACHT VAN KLEIN

grote uitdagingen liggen. Als belangrijkste oorzaak daarvoor zien we dat al decennia lang taakverschuivingen door het rijk worden ontwikkeld. Dat daarbij maar zeer beperkt de benodigde middelen voor beschikbaar worden gesteld – incidenteel en structureel – en dat er zeer weinig evaluatie en coördinatie plaatsvindt als het gaat om doelmatigheid van de gekozen schaalgrootte. Dit is niet specifiek voor kleine gemeenten het geval. Maar deze trend raakt de kleine gemeenten relatief het hardst.

Maar waar het Kabinet de gemeenten in den brede en de kleine gemeenten in het bijzonder wellicht heeft verwaarloosd, zijn er ook aspecten waar we zelf harder aan zouden kunnen trekken. We zijn bijvoorbeeld niet voldoende in staat geweest om de noodzakelijke opschaling als aantrekkelijk werkgever te realiseren. Ook investeren we onvoldoende slim in de kansen die digitalisering ons biedt en werken we als kleine gemeenten onvoldoende samen om die meerwaarde te kunnen bieden die we voorzien ten aanzien van *nabijheid, wendbaarheid, samenwerking en samenhang*.

Wij doen het samen

Door gezamenlijk te werken aan de genoemde aspecten van wendbaarheid, nabijheid en samenhang vergroten wij onze resultaten als kleine gemeenten. Deze onderwerpen zijn zeker niet limitatief. Denkend vanuit wendbaarheid en ons aanpassingsvermogen werken gemeenten binnen de K80 samen op onderwerpen en ontwikkelen samen nieuwe aanpakken daar waar de vraag rijst. Binnen het platform K80 kunnen we bijvoorbeeld inzetten op innovatie en leertrajecten of gezamenlijk optrekken in aantrekkelijk werkgeverschap en talentontwikkeling.

Wat willen wij?

Van het nieuwe Kabinet vragen wij dat de K80 gezien wordt als volwaardig partner. Vanuit partnerschap willen we kunnen optrekken met het Rijk en provincies. We roepen de VNG, provincies en vooral het Rijk op om de K80 uit te nodigen als gesprekspartner vanuit onze kracht. De K80 wil op korte termijn over de volgende actuele dossiers in ieder geval het gesprek aangaan:

- Geen opschalingskorting;
- Eerlijke en betere gemeentefinanciën;
- Meer beleidsvrijheid voor gemeenten;
- Volwaardig partnerschap als K80 en daarmee een volwaardige positie vanuit het oogpunt krachtige en kleine overheid.

Namens de K80 en ruim 1,1 miljoen Nederlanders,

De gemeenten

Gemeente Alphen-Chaam
Gemeente Beesel
Gemeente Dantumadiel
Gemeente Enkhuisen
Gemeente Hilvarenbeek
Gemeente Nederweert
Gemeente Olst-Wijhe
Gemeente Renswoude
Gemeente Rozendaal

Erik Wilmsen, wethouder
Bob Vostermans, burgemeester
Klaas Agricola, burgemeester
Eduard van Zuijlen, burgemeester
Evert Weys, burgemeester
Carla Dieteren, wethouder
Hans Olthof, wethouder
Petra Doornenbal, burgemeester
Ester Weststeijn, burgemeester